

Hva Norge ikke vet at Norge vet

Det er fortsatt store kunnskapsbehov innenfor nær sagt alle områder. Samtidig er det et paradoks at mye av den kunnskapen vi allerede har, ikke tas i bruk. Det må vi gjøre noe med.

AV MARI SUNDLI TVEIT, ADMINISTRERENDE DIREKTØR I FORSKNINGSRÅDET | PUBLISERT 1. JUL. 2024 | OPPDATERT 18. MARS 2025

[Denne saken ble først publisert i Dagens perspektiv 28.06.2024](#)

I regjeringen sin langtidsplan for forskning og høyere utdanning er nettopp dette et av gjennomgangstemaene: Hvordan ta all den kunnskapen som kommer fra forskningen i bruk. Planen peker at selv om vi har en svært positiv utvikling med tanke på publisert forskning de siste tiårene, har samfunnets evne til å absorbere denne kunnskapen ikke holdt følge.

Dette gjør at nødvendige omstillinger av samfunnet går saktere enn vi skulle ønske. Det gjelder både i offentlig sektor og i næringslivet, som trenger påfyll av ny kunnskap for å utvikle nye produkter og prosesser. I mange tilfeller kan vi si at Norge ikke vet at Norge faktisk allerede vet hva som kan være løsningen. Det er fordi forskningen og kompetansen ikke er godt nok koblet til de områdene hvor det er behov for den.

Det er ikke enkelt å knekke koden for hva vi skal gjøre med dette, men både vi i Forskningsrådet og andre aktører jobber aktivt med å identifisere og iverksette mulige tiltak. En mulig løsning er å ha en mer systematisk oversikt over hvilken forskning som er, eller kunne vært, relevant innenfor forskjellige bruksområder. Samtidig er det en utfordring at forskningssystemet ikke alltid legger til rette for å "oversette" fra et forskningsfelt til andre fag eller andre deler av samfunnets sektorer.

Vi må også legge til rette for enda bedre samordning mellom departementer og deres underliggende etater. Dette er en forutsetning for kunnskapsoverføring på tvers av nivåer og sektorer. Arbeidet med de målrettede samfunnsoppdragene, i første omgang med bærekraftig før og med inkludering av barn og unge, ser ut til å være et egnet virkemiddel for å mobilisere alle gode krefter – ikke minst når det gjelder å ta i bruk forskningsbasert kunnskap.

De siste årene er stadig flere forskningsresultater publisert på åpne plattformer. Slik åpen forskning er et sterkt virkemiddel for å sikre effektiv og rask bruk av forskningsresultater, både innad i forskningen og i samfunnet ellers. Åpen forskning bygger ned barrierer mellom aktørene i forskningssystemet og er en viktig systemkomponent som må utvikles videre. Dette sikrer bedre og mer effektiv bruk av offentlige forskningsmidler og bygger et sterkere fundament for en forskningsbasert samfunnsutvikling.

“

Vi må også legge til rette for enda bedre samordning mellom departementer og deres underliggende etater.

Forskningsrådet har gjennom mange år utviklet flere senterordninger som også kan bidra til at forskningen raskere tas i bruk. Dette gjelder særlig våre sentre for fremragende innovasjon (SFI). Vi har foreslått en ny sentermodell for å fremme forskningsdrevet implementering som i et langsiktig løp skal gi et bedre grunnlag for å vurdere om kunnskap bør tas i bruk - og hvordan.

Smarte støtteordninger kan også gi det lille som skal til for å flytte gode løsninger fra laboratoriet til markedet.

[Gjennom Pilot-E-ordningen har for eksempel verdens første selvnavigerende fartøy kommet i fast rute mellom Moss og Horten i Oslofjorden.](#) Skipene er fulle av norsk teknologi, og kan bety starten på et nytt norsk industrieventyr.

For å sikre at kommuner tar i bruk forskningsbasert kunnskap gjør vi nå noe helt nytt. Vi lar nå kommunene, gjennom KS, løfte frem støtte kunnskapsutfordringer de har, og som vi tar inn i de aktuelle utlysningene. Med det sikrer vi at forskerne jobber med temaer, som kommunene faktisk er opptatt av. Vi gjør også en annen viktig endring: Vi bidrar også her til at kommuneansatte og forskere jobber sammen. Med dette oppnår vi at det forskes på tema som de som skal bruke kunnskapen faktisk ønsker og kobler kommunens ansatte med forskerne for å sikre at forskningen blir så tett koblet på kommunens reelle utfordringer som mulig.

“

I mange tilfeller kan vi si at Norge ikke vet at Norge faktisk allerede vet hva som kan være løsningen.

Klimaendringene gir spesielt store utfordringer når det handler om å overføre kunnskap til praksis, men også her har vi gode eksempler på at det lar seg gjøre. Gjennom såkalte førkommersielle anskaffelser kan offentlige aktører med behov for et produkt eller en løsning som ikke finnes på markedet i dag, lyse ut en innovasjonskonkurranse. Slik har for eksempel regionrådet i Nord-Gudbrandsdalen, med økonomisk støtte fra Forskningsrådet, startet et ambisiøst innovasjonsprosjekt for å [utvikle et teknologisk avansert flomvarslingssystem](#) som kan gi raskere og mer presise advarsler.

For at bedrifter og offentlige aktører i større grad skal kunne ta forskningsbasert kunnskap i bruk, er det også viktig at de selv sitter på kompetanse som kjenner forskningssektoren og er i stand til å vurdere hva slags kunnskap som er nyttig for dem. Her har nye doktorgradsordninger, som offentlig-ph.d. og nærings-ph.d. gjennom de siste årene vist vei, men ordningene kan forsterkes og utvides, ikke minst gjennom hospiteringsordninger som lån en forsker eller mentorer i utdanningsløpet. Dette er polære og effektive ordninger. På den måten får forskerne bedre innsikt i kunnskapsbehov og arbeidsformer i næringsliv og offentlig sektor, og kompetansen og kapasiteten til å ta forskning i bruk i alle samfunnets sektorer vil øke.

En rekke slike store og små tiltak kan iverksettes. Men som regjeringen påpeker i sin langtidsplan: En avgjørende forutsetning for at forskningsbasert kunnskap kan tas i bruk i samfunnet, er at det er bred tillit til den. Slik sett er godt stilt i Norge. Tilliten til forskning må likevel vinnes hver dag.

Altså er det avgjørende at Norge fremover vet hva Norge vet, og at vi utvikler effektive mekanismer og samarbeid for å raskest mulig få kunnskap i bruk. Vi i Forskningsrådet er klare til å gjøre vår del av dette arbeidet.

Meldinger ved utskriftstidspunkt 3. mai 2025, kl. 04.35 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.